

*Essay over de gedeelde
vaderlandse geschiedenis
van kolonialisme:*

Roof, slavernij en gedwongen arbeid

*met de focus op Indonesië
voorheen gekoloniseerd als
Nederlands-Indië*

Cerita Fakta

Roof, slavernij en gedwongen arbeid

Inleiding

Hoe komt het dat kolonisatie en slavernij zulke hot items blijven? Kan het te maken hebben met het feit dat de geschiedenis over deze periode decennia-lang is weggemoffeld en nooit is verwerkt in onze vaderlandse geschiedenis en onze schoolboeken?

In zijn essay ‘Koloniale schaamte’¹ refereert schrijver Alfred Birney aan het Nederlandse geschiedenisonderwijs ‘waar de overheid langer dan een halve eeuw de koloniale geschiedenis wegmoffelde, terwijl ze met een vinger wees naar oorlogsmisdaden in de Tweede Wereldoorlog’. ‘Zelfs Zuid-Afrika’s Apartheid kreeg van Nederland het vermanende vingertje, terwijl het eigen raciale stelsel in de ‘voorbeeldige’ kolonie Nederlands-Indië maar even werd vergeten’.

Ook historicus en schrijver Reggie Baay² zegt in *De Maand van de Geschiedenis Oktober 2024*, citaat: ‘Deze aaneenschakeling van misleiding en verhulling heeft een zeer eenzijdig beeld van de Nederlandse koloniale geschiedenis opgeleverd. Dat beeld is vooral geënt op bronmateriaal van witte mannen, die de wereld vanuit hun koloniale perspectief beschreven’.

Iedereen heeft het over de excuses die koning Willem-Alexander maakte in 2020 tijdens een staatsbezoek aan Indonesië. Maar deze excuses betroffen slechts ‘de Nederlandse militaire geweldsontsporingen’ in de periode 1945–1949, de periode nadat Indonesië op 17 augustus 1945 zich onafhankelijk had verklaard. Excuses voor de bezetting, onderdrukking en uitbuiting van drieënhalve eeuw kolonialisme stonden niet op het programma.

Kolonisatie Indonesië

Hoe komt het dat we zo weinig weten over de mannen en vrouwen die een grote rol hebben gespeeld in dat land dat zo lang tot het Nederlands overzeese rijk gerekend werd? Hoe werd de geschiedenis beschreven in onze geschiedenisboekjes op school? Vanuit welk perspectief hebben wij onze kennis opgedaan? De koloniale helden die hier worden geëerd met straatnamen, standbeelden, tunnels, films en verhalen in schoolboeken, waren in feite rovers en moordenaars die een regering vertegenwoordigden die onrechtmatig een ander land bezetten, hun natuurlijke hulpbronnen plunderden en de overheerser voorzag van een enorm arbeidspotentieel in de vorm van slavernij en gedwongen arbeid.

De verovering van de eilanden in de Indonesische archipel gebeurde niet allemaal gelijktijdig. Tijdens de drieënhalve eeuw van kolonisatie is op verschillende eilanden veel verzet geweest tegen het koloniaal bewind. Nu weten we dat we over die tijd een onvolledig beeld hebben omdat alleen de Nederlandse kant werd belicht en niet de geschiedenis vanuit het leven van de autochtone bewoners in de archipel.

In de eeuwen dat Nederland Indonesië koloniseert telt journalist en onderzoeker Piet Hagen in zijn boek 'Koloniale oorlogen in Indonesië. Vijf eeuwen verzet tegen vreemde overheersing' meer dan 500 militaire acties, expedities en oorlogen, zowel te land als ter zee. Dat Nederland die oorlogen uiteindelijk won, kwam omdat ze moderne wapens had. Ook hadden de meeste volken niet verwacht dat onbekenden hun eiland met zoveel geweld zouden willen veroveren en hun cultuur wilden vernietigen. Dat Nederland autochtone soldaten wist te werven voor zijn koloniale leger, het KNIL, en hen wist in te zetten bij de onderdrukking van broedervolken in de archipel was een enorme steun in de rug bij de koloniale expansie en bij de bescherming van het koloniaal systeem. Nederland had als agressor een breed arsenaal aan middelen tegen het verzet van de bevolking. Naast strafexpedities, het platbranden van dorpen en steden, roof, moord, verkrachting, gedwongen arbeid, dood en verbanning behoorde ook het vernietigen van belangrijke gebouwen tot het arsenaal. Niet alleen politieke macht werd afgenomen maar ook bezittingen en voorwerpen waaraan symbolische macht en sociale identiteit werd ontleend. Een van de vele voorbeelden is de vernietiging van het Paleis van het Palembang Darussalam Sultanaat. De Nederlandse regeringscommissaris Van Sevenhoven wilde met de vernietiging van dit belangrijke gebouw voor de bevolking tevens de kennis over hun wortels vernietigen.

Om de agressieve veroveringen tijdens de kolonisatie in de archipel te legitimeren werd er door het koloniaal gezag een structuur opgebouwd van leugens. Leugens over de gekoloniseerden die in primitieve werelden zouden leven terwijl het in werkelijkheid ging om volken met eeuwenoude culturen, tradities en beschavingen. Volken met wijdvertakte netwerken en een grote diversiteit aan handelspartners. Door hebzucht en het streven naar een monopolie positie kwam het Nederland goed uit deze volken ongeciviliseerd te noemen en zelf de status van superieure Europeaan aan te nemen.

Koloniale machtsstructuur

Om de grote en rijke kolonie die voor zoveel Nederlandse welvaart zorgde goed te beheersen werd een nietsontziende koloniale machtsstructuur opgebouwd, een eigen functionele hiërarchie gebaseerd op Apartheid. De nieuwe

racistische structuur werd voorzien van een eigen terminologie waarbij de kolonisator de naam inlander introduceert voor de autochtone bevolking die tijdens de kolonisatie onder aan de ladder stond en rechteloos werd in eigen land.³

Zo werden de inwoners in drie verschillende bevolkingsgroepen ingedeeld, Europeanen waaronder de Indo-Europeanen, Inlanders en Vreemde Oosterlingen.⁴ De juridische status van de groep waartoe je gerekend werd was gekoppeld aan de maatschappelijke status die je had. Inlanders hadden nauwelijks rechten en minder of geen toegang tot voorzieningen voor Europeanen en meer en andere plichten dan Europeanen.

De film 'Bumi Manusia', 'Aarde der Mensen', 'The Earth of Mankind', uit 2019, van regisseur Hanung Bramantyo is een sprekend voorbeeld van het leven in de kolonie Nederlands-Indië. Hij vertelt het verhaal van de Javaanse Minke en de Indische Annelies Mellema en laat het onrecht in het leven zien van de Indonesische bevolking tijdens de Nederlandse kolonisatie. De film is gebaseerd op het eerste boek uit de tetralogie van vier historische romans van de Indonesische schrijver Pramoedya Ananta Toer.⁵

Historicus, erfgoeddeskundige en docent aan de afdeling geschiedenis van de Vrije Universiteit in Amsterdam, Wim Manuhutu laat met zijn mede auteurs⁶ zien hoe het traditionele beeld van slavernij in Azië, dat jarenlang gedomineerd werd door woorden als 'mild', 'schuld' en 'huishoudelijk' aan het verschuiven is door historisch onderzoek. Zij wijzen op de harde kanten en op de overeenkomsten met het Atlantisch slavernijverleden. Dat Nederland op grote schaal betrokken was bij slavenhandel en slavernij illustreert Manuhutu met het voorbeeld van de gruwelijke geschiedenis van de massamoord op de Banda-eilanden⁷ onder leiding van Jan Pieterszoon Coen in 1621.

Slavernij en ontvolking

In de 17^e eeuw waren nootmuskaat en foelie de duurste specerijen. De Bandanezen waren voor vrijhandel en wilden zich niet laten leiden door de regels van de VOC. Maar Nederland wilde koste wat het kost het monopolie op deze specerijenhandel. Omdat de Bandanezen alle aan hen opgelegde regels door de Nederlanders ontdoken besluit gouverneur-generaal J.P. Coen tot volledige onderwerping. Dat betekent dat in 1621 onder zijn leiding praktisch de hele bevolking van Banda werd uitgemoord. Zes ingehuurde Japanse moordenaars doden 8 Orang Kaya, belangrijke personen van het eiland, door hen doormidden te houwen met hun zwaarden, het hoofd af te slaan en daarna te vieren delen. Van de Bandaneze bevolking, die bestond uit 15.000 mensen,

overleefden ca. 800 de slachting, zij worden in slavernij afgevoerd naar Java. Een paar weten te vluchten naar het naburige eiland.

Nadat het hele eiland was ontvolkt, werden de plantages opnieuw ingericht gebaseerd op slavenarbeid. De VOC leverde slaven uit Nieuw-Guinea, de Aru-eilanden en uit India. Degenen die de plantages, perken, mochten beheren waren oud-VOC werknemers, de perkeniers. Zo behield de VOC het monopolie om de specerijen voor een lage prijs van de perkeniers te kopen.

In totaal werden Banda, Ay en Lontor in 69 perken van 1,2 ha verdeeld. Voor iedere perk waren er 880-1.000 slaven nodig voor 10.000-15.000 nootmuskaatbomen die jaarlijks gemiddeld per perk 20.000 pond noten en 6.000 pond foelie opleverden.

Een deel van de overlevenden die als slaaf waren afgevoerd naar Java, wordt teruggehaald om hun expertise in de nootmuskaat over te brengen aan de nieuwe slaven op de plantages.

Internationaal onderzoek: trots en schaamte

Over een recent Brits internationaal onderzoek⁸ over kolonialisme uit 2021 zegt Universitair docent Karim Bettache⁹: 'Dit onderzoek toont aan *dat geen enkel Europees land zo trots is op het koloniale verleden als Nederland*. Nederland is het enige land waar de helft van ondervraagden trots is op het koloniaal verleden. Het bewijst ons onvermogen tot zelfreflectie en – heel belangrijk – ons gebrekkige schoolcurriculum.'

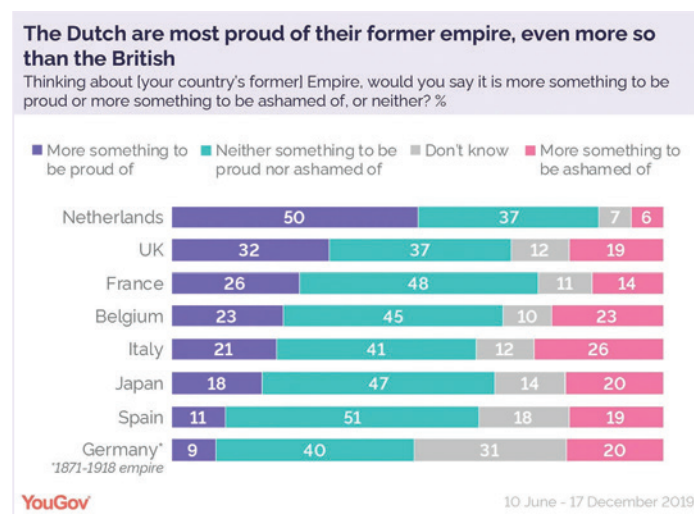
'De vernietigingen van oude culturen, economieën en het leed van slavernij, gedwongen arbeid en maatschappelijke onderdrukking. Geen schaamte maar vooral geen besef welke impact het kolonialisme heeft gehad op de landen die slachtoffer waren van deze wrede onderdrukking. Impact die nog steeds voelbaar is in de landen die gekoloniseerd zijn maar ook bij de bevolking die als staatsburger tot de Nederlandse bevolking behoren'.

Het citaat van Bettache uit het opinie artikel uit Joop van BNNVARA van 7 juli 2021 legt een verband tussen het huidige racisme en het koloniale denkpa-troon van weleer.

'Maar wat hebben excuses voor zin als op dit moment de helft van het land vindt dat kolonialisme iets is om trots op te zijn? En 94 procent het niet wil bestempelen als iets negatiefs? Kijkt u even naar de grafiek hieronder van een recent Brits onderzoek. Ons land steekt met kop en schouders boven alle

andere landen uit, zelfs boven Groot-Brittannië. Dat is ontzettend veelzeggend over de staat van ons publieke debat inzake ons verleden’.

‘De vernietiging van economieën, het leed van onderdrukking en de diepe wonden van hedendaags racisme? Wanneer ik bovenstaande grafiek zie voel ik als Nederlander oprechte schaamte naar mijn mede-Europeanen, maar nog meer naar hen wier voorouders komen uit de koloniën. Het onderzoek bewijst dat Nederland haar verleden niet goed aanpakt en het is derhalve niet verbazend dat racisme zo’n ontzettend groot probleem is in ons land. Een probleem dat de afgelopen vijftientig jaar enkel erger blijkt te worden. Dat is logisch natuurlijk, als we niet naar de basis gaan van wat racisme nu eigenlijk is en waar dit denkpatroon vandaan komt’.

‘Looking the beast of the past in the eyes’

‘Looking the beast of the past in the eyes’ is een uitspraak van Desmond Tutu¹⁰. ‘Het koloniaal verleden is voor veel West-Europese landen een zwarte bladzijde in de geschiedenis die het liefst zo snel mogelijk omgeslagen wordt. Toch is er met de huidige protesten rondom hedendaags racisme en het omver halen van standbeelden van oude koloniale ‘helden’ geen ontkomen meer aan. West-Europa wordt gedwongen om, in Tutu’s woorden, ‘het beest van het verleden in de ogen te kijken’.¹¹

Peggy Wijntuin, erevoorzitter van *Stichting Gedeeld Verleden-Gezamenlijke Toekomst* en adviseur Nederlands slavernij- en koloniaal verleden zegt over dit verleden: ‘Onwetendheid over de slavernij moet worden ‘bestreden’. ‘Dit verleden is helemaal niet lang geleden. Ik ben pas de derde generatie die in vrijheid is geboren. Mijn overgrootmoeder was een tot slaaf gemaakte vrouw. Als ik een foto van vier generaties had, stond zij er ook op’, zegt Wijntuin.

‘Het zit ’m al in het woord: geschied en is. *De geschiedenis werkt door. Ik ben hier omdat Nederland daar was. Nederland moet zijn geschiedenis kennen, want het ‘superioriteitsdenken’ zit in het DNA van de samenleving. De machtsstructuren van toen zitten nog steeds in de hedendaagse samenleving*’.

Over het slavernijdebat zegt Karwan Fatah Black¹², universitair docent aan de Universiteit Leiden: ‘Het debat over de vraag of er excuses gemaakt moesten worden was al lang gaande. In de jaren ‘90 werd het al in kranten genoemd. Maar het werd vaak op een denigrerende manier behandeld en afgeserveerd door columnisten en historici’, omdat, volgens Fatah-Black, de koloniale mentaliteit heel lang onderdeel is geweest van de Nederlandse identiteit. ‘Dat Nederland een goede wereldmacht was, was een dominante gedachte. Zeker toen Nederland nog koloniën had, werd witte superioriteit lang gekoesterd’. De discussie veranderde: ‘Lang werd alleen over slavernij in Amerika gesproken in plaats van over het Nederlandse slavernijverleden. Er kwam een kantelpunt na de komst van het Nationaal Slavernijmonument in 2002. Toen kregen nazaten meer ruimte en werd de doorwerking van het slavernijverleden serieus genomen’.

Publiek debat

Op het publiek debat reflecteert ook Prof. dr. Gert J. Oostindie¹³, hoogleraar Koloniale en Postkoloniale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden in zijn afscheidscollege op het Nederlands slavernijverleden en de gevolgen. Hij zegt hierover: ‘Ik wilde historische kennis delen over het slavernijverleden, maar ook reflecteren op blijvende gevolgen, op politieke erfenissen, op erkenning en verzoening, en op de emoties die deze geschiedenis nog altijd oproept. Die emoties zijn sindsdien niet minder geworden, integendeel’.

‘Er is in het publieke debat in Nederland nog nooit zoveel aandacht geweest voor het koloniale verleden als nu. Vooral kritische aandacht. Er wordt wel gesproken van een ‘herontdekking’. Dat is de verkeerde metafoor, of althans een zeer eenzijdige. Ja, het koloniale verleden wordt door wit Nederland ‘ontdekt’. Maar het is natuurlijk nooit vergeten in de voormalige koloniën. En evenmin door de gemeenschappen van postkoloniale migranten in dit land, die de motor waren achter de herontdekking. Zij zeiden: ‘wij zijn hier omdat jullie daar waren’; zij eisten erkenning.

Inmiddels is twee derde van de Nederlanders voorstander van een nationaal museum over het slavernijverleden en voor meer aandacht voor dit thema in het onderwijs.

‘Natuurlijk hoort het koloniale verleden bij het verhaal. Natuurlijk is er dus een toekomst voor het koloniale verleden. Bovendien is het van belang dat ‘wij’, als natie anno nu, ‘onszelf’ dit koloniale verleden als spiegel voorhouden, als correctie op een rooskleurig zelfbeeld waarin Nederland vooral als tolerant, humanitair en onbaatzuchtig wordt voorgesteld. Het is bovendien van belang over dit verleden te praten om de hedendaagse erfenissen ervan te onderzoeken en bespreekbaar te maken. In ‘Postkoloniaal Nederland’ schreef ik: ‘De herontdekking van het (post) koloniale verleden is geen nieuw begin, maar de afsluiting van een lange geschiedenis’.

Huidige generaties

Dat de huidige generaties niet schuldig zijn aan wat er in het verleden heeft plaatsgevonden staat buiten kijf, maar zoals historicus en schrijver Reggie Baay zegt:¹⁴ ‘Geschiedenis is het fundament van onze samenleving, en werkt tot op de dag van vandaag door. (...) Het beschrijven van die geschiedenis doet dus niet alleen recht aan mensen uit het verleden, maar ook aan die uit het heden’. Wetenschapsfilosoof Boudry¹⁵ van de Universiteit in Gent, noemt het aanbieden van historische excuses door overheden ‘een morele vooruitgang en een vorm van deemoed en zelfkritiek’. Wel vindt hij dat excuses over wandaden uit het verleden geen lege huls moeten zijn. Citaat: ‘Er moet iets tegenover staan, zoals een vorm van herstelbetaling of het teruggeven van geroofde kunst’. De mening van Boudry dat kolonisatie ook positieve aspecten heeft gehad wordt weersproken door zijn landgenote Nsai¹⁶, politicologe en auteur. Citaat uit *Psyche & Brein*: ‘Dat denken is het gevolg van koloniale propaganda. Men heeft de Belgische bevolking laten geloven dat we daar ook veel goede dingen hebben gedaan. Maar het gaat erom dat het hele koloniale systeem, gebaseerd op racisme en uitbuiting, fout was. Dan gaat het er niet langer over dat er ook goede zaken zijn gebeurd’.

Over het feit dat jongere generaties geen excuses willen aanbieden voor iets waar ze zelf geen schuld aan hebben zegt Boudry: ‘Er is echter een elementair verschil tussen excuses aanbieden in een persoonlijke relatie en staten, kerken of bedrijven die excuses aanbieden’. ‘Wie een land of andere entiteit vertegenwoordigt, kan excuses aanbieden voor wat er in het verleden is gebeurd, maar individuen hoeven zich nooit schuldig te voelen over misdaden van hun voorvaderen’.

Morele plicht

Zowel Boudry als Nsai spreken zich in het artikel in *Psyche & Brein* uit over hoe er zou moeten worden omgegaan met profijt dat voortgekomen is door

misdaden in de koloniale tijd. Citaat Boudry: ‘Maar als blijkt dat ik nog steeds voordeel heb van die rijkdommen, dan rust op mij wel de morele plicht een soort vereffening te doen, een tegemoetkoming naar de slachtoffers van mijn vader’. Nsayi zegt hierover: ‘Mensen dragen geen individuele verantwoordelijkheid voor het verleden, maar we moeten wel beseffen dat we in een van de meest welvarende regio’s van de wereld leven. En dat komt ook doordat we nog steeds de vruchten plukken van het koloniale tijdperk. Europa en Europese bedrijven zijn rijk geworden van slavenhandel en kolonisatie, en we moeten eraan werken om die historisch gegroeide ongelijkheden te corrigeren. Sorry is niet genoeg, je moet nu werk maken van herstel’. Nsayi pleit voor een fonds dat gevuld wordt met bijdragen van bedrijven en families die zich verrijkt hebben. Citaat: ‘Het is bekend wie dat zijn en zij moeten hun verantwoordelijkheid erkennen’.

In ‘De kolonie mept terug’¹⁷ blikt schrijver Adriaan van Dis terug op de soevereiniteitsoverdracht van 1949. Hij zegt hierover: ‘Hoe slecht het ook is voor mijn bloeddruk, één feit wil ik er nog uitlichten: de schulden waarmee Nederland het onafhankelijke Indonesië opzadelde. Na de soevereiniteitsoverdracht eiste de Nederlandse delegatie een schadevergoeding van 6,5 miljard gulden. Zoveel hadden 350 jaar kolonisatie én vrijheidsoorlog – naast honderdduizend (volgens Indonesische tellingen tweehonderdduizend) levens gekost. Onder druk van Amerika ging er 2 miljard af. Uiteindelijk werd het 4,5 miljard. Ook moest er extra betaald worden voor nationalisatie van energiebedrijven en spoorwegen. Winsten van Nederlandse ondernemingen vloeiden terug naar de bron aan de Noordzee en niet naar de jonge republiek. Bedrijfskundige Ewout van der Kleij berekende voor *De Groene Amsterdammer* dat alleen al de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië in 1949 Nederland vele miljarden euro’s meer opleverde dan de Marshallhulp. Omgerekend naar deze tijd: 103 miljard euro van Indonesië tegen 16 miljard Amerikaanse hulp’.

Hedendaags kolonialisme

*‘Een staat in de greep van het neokolonialisme is niet meester van zijn eigen lot’.*¹⁸

Dat de koloniale sporen nog wereldwijd springlevend zijn bewijst de huidige machtsbalans. ‘Oude koloniën kunnen blijven bestaan maar in de oude vorm zullen er geen nieuwe koloniën worden gecreëerd’, zegt Kwame Nkrumah¹⁹ in zijn boek ‘Neocolonialism the last stage of imperialism’. ‘Het neokolonialisme van vandaag vertegenwoordigt het imperialisme in zijn laatste en misschien wel gevaarlijkste stadium’, zegt hij. Daarbij beschrijft hij de nieuwe hoedanigheid van hetzelfde fenomeen, het neokolonialisme. Citaat uit: ‘The Black Archives’²⁰, november 2024. ‘In zijn boek stelt Nkrumah dat formeel

onafhankelijke staten economisch en politiek nog steeds gecontroleerd werden door ‘westerse’ mogendheden via handel, investeringen en hulp. Hij zag dit als een subtiele vorm van overheersing, die ervoor zorgde dat Afrikaanse landen afhankelijk bleven zonder echte soevereiniteit of controle te hebben over hun eigen middelen’. ‘Nkrumah zag imperialisme als een wereldwijd systeem van uitbuiting, waarin ‘westerse’ landen de rijkdom en arbeid van gekoloniseerde volkeren plunderden voor hun eigen economisch gewin’.

Koloniale sporen zijn wijd verbreid. We zien ze terug in oneerlijke systemen en structuren. Oxfam/Novib zegt hierover²¹: ‘Deze systemen, denk aan belastingontwijking en oneerlijke productieketens, houden economische ongelijkheid in stand. Veel landen werden na hun onafhankelijkheid direct op economische achterstand gezet. Zo moesten veel voormalig gekoloniseerde landen een enorm bedrag betalen voor hun onafhankelijkheid. Dit was een klap bovenop het al gedane onrecht. Terwijl de koloniserende landen nóg rijker werden bleven de voormalig gekoloniseerde landen met enorme schulden achter. Zo moest Haïti Frankrijk bijna 30 miljard euro betalen. De schuld is in 122 jaar afgelost door leningen van onder andere Franse banken, wat dus Frankrijk nog meer geld heeft opgeleverd. Haïti heeft Frankrijk heel rijk gemaakt, het was één van de rijkste koloniën, en nu is het land een van de armste landen van de wereld’.

De ongelijkheid tussen arme en rijke landen hebben vaak een koloniale oorsprong. Naast de afgedwongen koloniale schuld hebben de voormalige kolonisators en multinationals steeds nieuwe vormen gevonden om zich te verrijken, waaronder door oneerlijke productieketens en oneerlijke belastingsystemen. Citaat Oxfam/Novib: ‘Multinationals en superrijken zijn continu op zoek naar manieren om zo min mogelijk belasting te betalen; belastingontwijking kost de wereld 430 miljard euro per jaar en maar liefst 17% gebeurt via Nederland. Dat is 1,2 miljard euro per dag, 49 miljoen euro per uur, 820.000 euro per minuut. Geld dat bestemd is voor investeringen in onderwijs, zorg, infrastructuur, wetenschap en economische ontwikkeling lopen veel armere landen nu mis’.

Decolonizing the mind

‘Maar herstel gaat verder dan alleen betalingen, er is ook sprake van emotioneel herstel. Dit begint bij herkenning en erkenning.’

In deze tijd zien we een toenemende aandacht voor dekolonisatie als belangrijk gesprekstema. Steeds vaker zien we de focus gericht op het onderwerp *decolonizing the mind*, een begrip dat als een van de eersten werd

geïntroduceerd door Ngũgĩ wa Thiong'o²², een Keniaans schrijver en belangrijk postkoloniaal denker die geldt als een van de belangrijkste Afrikaanse schrijvers die al meerdere malen genoemd is als kandidaat voor de Nobelprijs van de literatuur.

Ook in Nederland is ruim aandacht voor dit begrip. In het boek 'Decolonizing the Mind – Een fundamentele kritiek op het wetenschappelijk kolonialisme – Emancipate ourself from mental slavery', formuleert schrijver Sandew Hira een antwoord op het Nederlandse slavernijverleden en haar erfenis. Daarin geeft hij ook kritiek op de zienswijze van Prof. Dr. Gert Oostindie van de Universiteit Leiden over de geschiedschrijving van het kolonialisme. Hira valt het wetenschappelijk kolonialisme aan²³ dat probeert met wetenschappelijke argumenten de stelling te onderbouwen dat het kolonialisme geen systeem was van onderdrukking en uitbuiting en dat er ook goede kanten zaten aan het kolonialisme.

In het boek, '20 vragen en antwoorden over het Nederlandse slavernijverleden en haar erfenis', geven Stephen Small²⁴ en Sandew Hira²⁵ hun visie op de Nederlandse slavernij.²⁶ Het beschrijft overzichtelijk de geschiedenis en de erfenis van de Nederlandse slavernij en de slavenhandel in de vorm van 20 vragen en antwoorden.

Colofon

© 2024 / Stichting Cerita Fakta

Uitgave & redactie: Stichting Cerita Fakta

Vormgeving: De Kreeft | Grafische Producties

Website: www.ceritafakta.nl

Noten

- 1 Alfred Birney is schrijver, essayist en columnist. 'Koloniale schaamte' is een essay in het boek 'Hoop' van Joris Luyendijk waarin 100 wetenschappers, kunstenaars en ondernemers vertellen wat hun hoop geeft.
- 2 'De contractarbeiders van Deli '(2024) De slavernij bleef in Nederlands-Indië ook na de officiële afschaffing voortbestaan. Reggie Baay vertelt een vergeten hoofdstuk uit de Nederlandse koloniale geschiedenis. Deli, tweede helft negentiende eeuw. De slavernij is officieel afgeschaft, maar in deze provincie op Oost-Sumatra ontstaat een nieuwe vorm van uitbuiting. Koloniaal geleide plantages rekruteren op grote schaal en op slinkse wijze zogeheten 'contractarbeiders' – 'koelies' in de volksmond. Formeel tekenden deze werknemers vrijwillig, maar in de praktijk waren ze volledig overgeleverd aan hun koloniale, witte, werkgevers. Waar de slavernij in de rest van de wereld op z'n retour was, bleef dit wrede Nederlandse systeem van lijfeigenschap tot de Tweede Wereldoorlog in gebruik. Baay vertelt de nagenoeg onbekende geschiedenis van dit schrikbewind in met name de jaren 1920-1942.

'Daar werd iets gruwelijks verricht'(2021) Over de beginjaren van de VOC, tot aan het einde van de kolonie volgt Baay het spoor van de mensenhandel in de Nederlandse koloniën in de Oost. De koloniale slavernij nam er vele vormen aan: er waren huisslaven, kindslaven, seksslaven, ambachtsslaven, maar ook slaven op de plantages en perken. Slaven werden vernederd, gefolterd en vermoord. Honderdduizenden personen zijn in de Oost tot slaaf gemaakt. 'De Njai', over het concubinaat in Nederlands-Indië, 2012
- 3 Wanita Berani! Voorvechters voor onafhankelijkheid – Indonesische vrouwen tegen Nederlands kolonialisme, www.wanita-berani.nl
- 4 Vreemde Oosterlingen waren Chinezen en andere niet-christelijke bevolkingsgroepen die onder meer streefden naar het opheffen van het passen- en wijkenstelsel
- 5 De tetralogie van Pramoedya Ananta Toer bestaat uit de boeken 'Aarde der mensen'/'Kind van alle volken'/'Voetsporen'/'Het glazen huis'
- 6 'Slavernij herbezien. Visuele bronnen over slavernij in de Indonesische archipel en de Indische Oceaan'. Nancy Jouwe, Wim Manuhutu, Matthias van Rossum & Merve Tosun
- 7 <https://www.nu.nl/301243/video/de-vergeten-slavernij-dit-deed-nederland-in-de-molukken>
- 8 een onderzoek van YouGov (december 2019) aan waarin 50 procent van de Nederlanders aangaf trots te zijn op 'het vroegere imperium', opmerkelijk veel meer dan de Belgen, Britten en Fransen (respectievelijk 23, 32 en 26 procent).
- 9 Professor Karim Bettachi werkt aan de Chinese University of Hong Kong. <https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/schokkend-maar-zes-procent-van-nederlanders-denk-dat-kolonialisme-slecht-was-opiniepagina-Joop-van-BNNVARA-van-07-07-2021>
- 10 Desmond Tutu was een Zuid-Afrikaans geestelijke en mensenrechtenactivist. Hij was de eerste zwarte aartsbisschop van de Anglicaanse Kerk in Kaapstad en ontving voor zijn inspanningen in de strijd tegen de apartheid op 16 oktober 1984 de Nobelprijs voor de Vrede
- 11 Julianne van Pelt <https://www.arts.kuleuven.be/mosa/blog/2018looking-the-beast-of-the-past-in-the-eyes2019-het-west-europese-dilemma-over-excuses-en-herstelbetalingen>
- 12 Karwan Fatah-Black is een Nederlands historicus en universitair docent aan de Universiteit Leiden. Hij is expert op het gebied van vroegmoderne globalisering en het Atlantische slavernijverleden.

- 13 'De toekomst van het koloniale verleden' Afscheidscollege van Prof.dr..Gert J.Oostindie, directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV-KNAW) Hoogleraar Koloniale en Postkoloniale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden, uitgesproken op vrijdag 17 december 2021
- 14 Artikel 'Belicht de andere kant van het kolonialisme' in Maand van de Geschiedenis Oktober 2024, interview met Reggie Baay door Steven de Boer
- 15 Maarten Boudry, wetenschapsfilosoof aan de Universiteit van Gent
- 16 Nadia Nsai is politicologe en auteur van <Dochter van de dekolonisatie> en <Congolina> en columnist bij de krant De Morgen.
- 17 'De Kolonie mept terug' van Adriaan van Dis is de uitgebreide versie van de tiende en laatste Rudy Kousbroeklezing, gehouden op 1 november 2023. De uitgave in boekvorm is in 2024 uitgegeven bij Atlas Contact.
- 18 Citaat Kwame Nkrumah
- 19 Kwame Nkrumah is auteur van het boek Neo-Colonialism, the Last Stage of imperialism. First Published in 1965 by Thomas Nelson & Sons, Ltd., London Published in the USA in 1966 by International Publishers Co. Inc De Ghanese Kwame Nkrumah studeerde in de VS en het Verenigd Koninkrijk en werd een voorvechter van de antikoloniale beweging in Afrika. In 1957 bevrijdde Ghana zich als eerste Afrikaanse land van de Britse koloniale overheersing. In 1960 werd Nkrumah de eerste president.
- 20 The Black Archives, Special Edition Newspaper On International Solidarity. Website www.theblackarchives.nl
- 21 <https://www.oxfamnovib.nl/blogs/dilemmas-en-oplossingen/economische-ongelijkheid-kolonialisme>
- 22 Ngũgĩ wa Thiong'o, doopnaam James Ngugi, is geboren in 1938 in Kamiriithu, Kenia. Hij schreef onder meer romans, gedichten, toneelstukken, kinderboeken en enkele spraakmakende essays. Zijn meest bekende romans zijn A Grain of Wheat (1967) en Petals of Blood (1977), beide ook vertaald in het Nederlands. In 2006 publiceerde Ngũgĩ voor het eerst in bijna twintig jaar weer een nieuwe roman: Wizard of the Crow, geschreven in het Gikuyu en daarna door hem zelf in het Engels vertaald. (bron: wikipedia)
- 23 Op 25 oktober 2009 ging Sandew Hira in debat met Prof. Dr. Gert Oostindie van de Universiteit Leiden over de geschiedschrijving van het kolonialisme. Het debat werd georganiseerd door de Vereniging Ons Suriname in Amsterdam.
- 24 Stephen Small, bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam voor de NiNsee leerstoel en assistant professor African American Studies aan de University of California, Berkeley
- 25 Sandew Hira, directeur van het International Institute for Scientific Research in Den Haag
- 26 Titel: '20 vragen en antwoorden over het Nederlandse slavernijverleden en haar erfenis' door Stephen Small en Sandew Hira, uitg. Amrit Consultancy, ISBN: 9789074897839 Veel mensen in Nederland denken dat slavernij en de slavenhandel zaken zijn die lang geleden zijn voorgevallen, van geringe betekenis zijn geweest en weinig relevant zijn voor de huidige Nederlandse samenleving. Maar niets is verder van de waarheid. De waarheid is dat politiek, economie, godsdienst, architectuur en kunst in Amsterdam zijn onlosmakelijk verbonden met de Nederlandse slavernij en haar erfenis .Dit boek beschrijft de geschiedenis en de erfenis van de Nederlandse slavernij en de slavenhandel in de vorm van 20 vragen en antwoorden.

Verzweigen Geschiedenis

Dit essay is de inleiding van een komende publicatie van Cerita Fakta, gebaseerd op de kaartenserie *Verzwegen Geschiedenis*. Hierin zien we voorbeelden en illustraties van gebeurtenissen op verschillende eilanden uit de omvangrijke geschiedenis van roof, bezetting en onderdrukking.

Het Indonesische perspectief op het kolonialisme en het verzet ertegen is zo lang onderbelicht gebleven omdat de geschiedenis in Nederland altijd beschreven werd vanuit het eenzijdig koloniaal perspectief.

Korte stukjes tekst geven een beeld van de Nederlandse bezetting, de gevolgen ervan en het verzet ertegen door de bewoners van de verschillende Indonesische eilanden. Verhalen die niet in onze geschiedenisboeken vermeld stonden.

Highlights van verzet tegen Nederlandse koloniale bezetting in Indonesië

Meld u aan voor deze publicatie

U kunt uw e-mailadres delen als u op de hoogte gehouden wilt worden van deze publicatie. Het betreft een brochure – digitaal of in print – met een omvang van 90-100 pag. Meld u aan per e-mail: info@ceritafakta.nl

Stichting Cerita Fakta

Stichting Cerita Fakta is in 2002 opgericht met als doel het initiëren van culturele projecten met een Indische of Indonesische achtergrond.

U kunt ons vinden op www.ceritafakta.nl

